

EUROPAKONVENSJONENS "IMMUNISERING" AV MASSEMEIDIENE

AV STIPENDIAT RAGNA AARLI

*The European Court of Human Rights' recognition of the mass media as 'the public watchdog of democracy', has limited our ability to protect individuals from offending statements. It is necessary to rethink national strategies towards safeguarding personality. This paper explores the foundation for the unique position of the media in modern democracies and examines various approaches to strengthening the protection of individuals without violating European standards of freedom of speech.**

1. Problemstillingen

I artikkelen "Government by journalism", ugitt i Contemporary Review i 1886, utvikler den britiske journalisten W. T. Stead idéen om journalistikk som demokratisk styreform. Ved hjelp av metaforer som skal avspeile mediernes vitale samfunnsfunksjoner formulerer Stead hvilken uunnværlig samfunnsaktør det er tale om: "The Press is at once the eye and the ear and the tongue of the people. It is the visible speech if not the voice of the democracy. It is the phonograph of the world..."¹ Europadomstolen er, med anerkjennelsen av mediene som demokratiets "Public Watchdog", ikke fremmed for Steads tanker om journalistikkens vesentlige betydning for opprettholdelsen av en demokratisk styreform. Min innfallsvinkel til plenumsproblemstillingen er å reise spørsmål ved hvilke strategier for rettsvern av omdømme og privatliv som lar seg forene med Europadomstolens tendens til "immunisering" av massemediene. Jeg skal begynne med en kort redegjørelse for de norske erfaringene i Strasbourg, og særlig drøfte betydningen av den siste domfellelsen av Norge for brudd på ytringsfriheten, *Tønsberg Blad-saken*,² før jeg søker å bestemme grunnlaget for Europakonvensjonens prioritering av massemediene, og drøfter hvilke strategier som kan være mulige, og tjenlige, å forfølge.

2. Nasjonale erfaringer og feilvurderinger

Norge har blitt domfelt fire ganger for krenkelser av ytringsfriheten i Strasbourg.³ I alle fire tilfellene var det norske injurievernet for sterkt. Europadomstolens praksis har særlig endret betingelsene for norske domstolers håndhevelse av injurievernet der medier står som krenkelsessubjekt. Det er blitt mer og mer klart at spørsmålet i tittelen for denne plenarsesjonen - "Vad är brottsligt att säga?" - "Hva er straffbart å si?" - er et kontekstavhengig spørsmål. Hva som utgjør en straffbar ytring

* Title in English: *The European Convention and its Public Watchdog*. Original in Norwegian.

kan ikke vurderes uavhengig av rettssubjektet som har fremsatt den, av om andre personer har fremsatt ytringen før eller av ytringskonteksten for øvrig. Mediene står både som originære ytrere og ganske særlig som formidlere av andres ytringer, i en unik stilling som demokratiets "public watchdog".

Det er mange år siden den tradisjonelle norske læren om at den som refererer en beskyldning fremsatt av andre, får et selvstendig ansvar for ytringen, måtte modifiseres.⁴ Noen vil si at hovedregelen er blitt motsatt, formidleren er ansvarsfri, men det skal få ligge her.⁵

Hvilke ytringer som – ut fra sitt materielle innhold - utgjør straffbare ærekrenkelser er blitt nyansert ved at Europadomstolens sontring mellom "judgments of facts" som det kan føres sannhetsbevis for og "valuejudgments" som ikke kan sannhetsprøves og der kravet til faktisk grunnlag er beskjeden,⁶ har vært trukket annerledes enn det norske skillet mellom fakta og verdistandpunkt. Europadomstolen har i større grad betraktet ytringer som verdistandpunkt slik at ytringsrommet ikke bare for mediene som formidlere, men også for originære ytrere, er blitt utvidet.⁷

Den siste domfellelsen av Norge, *Tønsberg Blad-saken* fra 1. mars 2007, har synliggjort at norske domstoler også har vært for strenge mot mediene i kravet til sannhetsbevis for faktiske ytringer. Som originære ytrere av faktiske – usanne – opplysninger, kan mediene gå fri for ansvar uten de helt store anstrengelser for å få verifisert sannhetsgehalten i offentliggjorte påstander. Jeg skal se nærmere på denne saken.

3. Tønsberg Blad mot Norge

Saken gjaldt en reportasje i lokalavisen *Tønsberg Blad* der det ble påstått at en direktør ikke etterlevde den såkalte "boplikten" – en plikt til helårs beboelse - på familiens fritidseiendom i Tjøme kommune, Norges dyreste hyttekommune. En "boplikt-synder" forbryter seg mot samfunnsfellesskapet fordi han avfolker en kommune for nødvendig antall fastboende, og kan dessuten mistenkes for å ha tilegnet seg eiendommen til en urimelig billig penge fordi eiendommer med boplikt har lav omsetningsverdi. Påstanden var usann. Det forelå ikke boplikt på den aktuelle eiendommen. Direktøren anla privat straffesak der han krevde mortifikasjon og oppreisning for ærekrenkelse. Avisen hadde bygget sin påstand på anonyme kilder, nærmere bestemt en ikke offentlig, men fysisk eksisterende, tipsliste som var kommet Tjøme Kommune i hende. Høyesterett kom under dissens 4-1 til at journalisten ikke hadde handlet aktsomt, mortifiserte uttalelsen og tilkjente direktøren kr 50.000 i oppreisning. Dissenterende dommer mente at avisen hadde vært så "nær sannheten" at aktsomhetsplikten var overholdt.

Europadomstolen var enig med mindretallet. Tønsberg Blad hadde ført bevis for at nøkkelpersoner i kommunen *trodde* det var knyttet boplikt til den aktuelle eiendommen på det tidspunkt avisen publiserte sin påstand. Journalisten hadde jobbet med saken over lenger tid, og flere ganger vært i kontakt med kommunen for å verifisere tipslisten. Ettersom spørsmålet om etterlevelse av boplikt var av offentlig interesse, og påstanden ikke kunne anses for å være av "the most defamatory kind",⁸ var inngrepet i ytringsfriheten ikke "nødvendig" i et demokratisk samfunn.

Avgjørelsen er ikke overraskende. Den føyer seg inn i en tradisjon fra *Thor-geirson mot Island* fra 1992 der domstolen fant at det var "an unreasonable, if not impossible task" når nasjonale domstoler krevde at journalisten skulle verifisere anonyme rykter om politivold.⁹ *Tønsberg Blad-saken* viser at et begrenset aktsomhetskrav også gjelder hverdagsjournalistikken der det ikke er snakk om maktovergrep, men like fullt gjelder et spørsmål av offentlig interesse. Avgjørelsen *White mot Sverige* fra 2006 der Aftonbladet og Expressen anklaget den britiske statsborgeren Anthony White - med fullt navn og bilde - for mordet på Oluf Palme,¹⁰ viser dessuten at dersom journalisten først har oppfylt Europadomstolens krav til aktsom kildekontroll, kan mediene fremsette grove - usanne - faktiske påstander mot et individ uten at individet kan påberope seg noe vern av artikkel 8.

Prisen for styrkingen av medienes rettsstilling er en svekkelse av det alminnelige vernet av borgerne mot ytringer som støter, stigmatiserer, latterliggjør eller på annen måte truer individets omdømme eller privatliv. For å kunne vurdere hvilke nasjonale virkemidler for individvern som kan være konvensjonsforenlige, er det nødvendig å undersøke fundamentet for konvensjonens særlige prioritering av massemediene.

4. Grunnlaget for medienes særstilling

For å bestemme grunnlaget for den særstillingen Europadomstolen gir mediene, må vi tilbake til *The Sunday Times mot Storbritannia* fra 1979, den første avgjørelsen i konvensjonspraksis hvor det blir konstatert at artikkel 10 er krenket.¹¹ Her formulerer domstolen en rett til å motta informasjon – *en rett til å bli informert* – for publikum. Domstolens konstruksjon av et informasjonskrav for publikum er egentlig ganske bemerkelsesverdig. Publikum har et krav på informasjon fra mediene, men ikke fra staten. Et direkte informasjonskrav mellom stat og individ eller mellom stat og medier, har domstolen så langt ikke uttrykkelig villet innvilge.¹² Publikums informasjonskrav korresponderer med en *plikt* for mediene til å bibringe informasjon av "offentlig interesse" som mediene, av eget tiltak, har kommet til kunnskap om.¹³ En slik plikt kan være vanskelig å forstå uten å se nærmere på den pressehistoriske konteksten for saken.

Sunday Times-saken kan leses som et uttrykk for at europeisk rettsorden aksepterte, og omfavnet, det nye journalistiske idealet som fikk gjennomslag i pressekreter på 1970-tallet, først med New York Times sin publisering av Pentagon Papers i 1971, videre med Washington Post sin dekning av Watergate-saken og i Europa med Sunday Times sin dekning av Thalidomid-skandalen: Det nye presseidealet var den såkalte "Investigative Journalism."¹⁴

Den undersøkende journalistikken, "grave-journalistikken," kan betraktes som en "gjenoppfinnelse" av "Fjerde statsmakt"-idealet fra midten av 1800-tallet,¹⁵ slik at en maktkritisk presse kunne være mulig – og uunnværlig for demokratiet – selv om mediene var blitt storbedrifter underlagt markedskreftene.¹⁶ Under forutsetning av redaksjonell uavhengighet, kan moderne *apolitiske* medier spille en vesentlig demokratisk funksjon ved å avsløre maktmisbruk i et mer og mer komplekst statsapparat og samfunn.

Den undersøkende journalistikken har tre kjennetegn: Den skal *avsløre*, ta opp spørsmål av *stor offentlig interesse* og være et resultat av *anstrengelser og initiativ* fra journalister.¹⁷ Men nå er det en gang slik at det er et begrenset antall "store" saker som kan graves frem for å fylle dagens medier. En mer hverdagslig variant av den undersøkende journalistikken, med avdempede krav til offentlig interesse og journalistisk flid, ble et vanlig presseideal på 1980-tallet og har vært gitt betegnelsen "watchdog-journalism".¹⁸ I watchdog-journalistikken er det å søke å avsløre forhold av offentlig interesse, stor eller liten, uten de helt store anstrengelsene, nok.¹⁹

Nyere utvikling av nasjonalstatene til "informasjonssamfunn" har gitt idealet om "watchdog-journalistikk" ytterligere næring. Offentlige etater, til og med domstolene, bygger opp egne informasjonsheter.²⁰ Både private og offentlige maktinstitusjoner benytter profesjonelle talspersoner, såkalte *spin doctorer*, for å forme opinionen i egne interesser. Behovet for en selvstendig, kritisk journalistikk, "watchdog-journalistikk" som kan avsløre relle sammenhenger og hvem som er kjøpt for å mene hva, er sannsynligvis bare blitt større de siste tiårene.

Den pressehistoriske bakgrunnen kan bidra både til å forklare EMDs forsvar av pressens "public watchdog"-funksjon og til å forklare at undersøkelseskravet i *Tønsberg Blad-saken* er begrenset. Utviklingen av informasjonssamfunnet taler også for at det er liten utsikt til noen kursendring fra Europadomstolen; demokratiet trenger watchdog-journalistikken mer enn før. Dette innebærer at det er vanskelig for nasjonalstaten å skulle tilby sine borgere strafferettslig eller sivilrettslig vern mot krenkende ytringer av omdømme og privatliv i mediene.

Samtidig er det grunn til å påpeke at området for den særskilt vernetede watchdog-journalistikken er begrenset til spørsmål av "offentlig interesse" for demokratiet. Dette utgjør bare en del av mediens ytringer og bare en del av det offentligheten i demokratiet er interessert i og villig til å betale for.

5. Konvensjonsforenlige strategier for rettsvern av individet

Spørsmålet er hva kriminalister kan gjøre for å effektivisere individets rettsvern mot krenkende ytringer, dersom nasjonalstaten skulle betrakte dette som ønskelig. Hvilke strategiske tiltak lar seg forene med Europadomstolens praksis?

En mulig strategi er å utnytte sondringen mellom watchdog-journalistikk og journalistikk som *ikke* dreier seg om å avsløre spørsmål av offentlig interesse. Utenfor området for watchdog-journalistikken, er det mulig å styrke motstående rettigheter til ytringsfriheten, som retten til privatliv, ved for eksempel å håndheve retten til privatlivets fred strengere enn før. For Sveriges del kan det være betimelig å vurdere generell kriminalisering av krenkelser av privatlivet.

I *Von Hannover mot Tyskland* fra 2004 viste Europadomstolen uttrykkelig til "a narrower interpretation" av ytringsfriheten når mediene opptrer utenfor rollen som public watchdog.²¹ Norsk Høyesterett fulgte nylig denne strategien i den såkalte *Big Brother-saken*.²² Et par som hadde blitt kjærester under innspillingen av reality-TV-serien *Big Brother* ble tilkjent oppreisning etter at ukemagasinet *Se og Hør* i tre reportasjer, uten samtykke, hadde omtalt parets samlivsbrudd. Retten viste til at reportasjene "ikkje gav noko tilskot til den offentlege debatten."²³ Dommen oppvurderer retten til privatlivets fred i forhold til tidligere norsk praksis under henvisning til Europakonvensjonen artikkel 8 og *Von Hannover-saken*, og dette må være en kurant strategi.

Et problem med denne strategien, er at det er vanskelig å avgjøre om et spørsmål har offentlig interesse i Strasbourg eller ikke. For å unngå "chilling effect" på watchdog-journalistikken, kan grensen åpenbart ikke trekkes for snevert.²⁴ Ifølge Europadomstolen må spørsmålet vurderes konkret, ut fra "a broader assessment of the subject matter and the context of the publication."²⁵ Ut fra slike vurderingskriterier er det liten tvil om at en ytring ofte vil fylle kravet til offentlig interesse.

Spørsmålet er om det er mulig å ha noen nasjonal eller fellesnordisk strategi for individvern *innenfor* watchdog-journalistikkens domene?

En mulig strategi er *strafferettslig abdikasjon* – avkriminalisering og nedkriminalisering. Når Europadomstolen i liten grad aksepterer inngrep mot ytringer av offentlig interesse, er det vanskelig å forsvare at nasjonalstaten tar i bruk det som Nils Jareborg har påpekt bør være rettsstatens siste utvei, "ultima ratio", kriminalisering som virkemiddel mot uønsket atferd.²⁶ En innsnevring av straffansvaret for injurier til "de groveste tilfellene", slik straffelovkommisjonen foreslår i forslag til ny norsk straffelov, kan sies å følge en slik strategi et stykke på vei.²⁷ Et eksempel på et straffebud det kan være betimelig å avkriminalisere i norsk rett, er straffebudet mot offentlig forhånelse av "en fremmed stats flag eller riksvåpen" i strl. § 95. Sett fra borgernes side er denne strategien til liten hjelp fordi den ikke gir utsikter til forbedret rettsvern, men tvert i mot styrker mediernes rettsstilling.

Mer hjelp for borgeren kan det være å hente i strategier som søker å angripe problemet "innenfra" ved å søke å *bedre ansvarligheten til watchdog-journalistene*. Dette kan gjøres på flere måter. Herdis Thorgeirsdóttir argumenterer i en doktoravhandling forsvart i Lund i 2003, for en *autorisering av journalistrollen som profesjon* som mulig løsning på problemet med å ansvarliggjøre pressen.²⁸ Strategien bryter umiddelbart med alle vante forestillinger om pressefrihet, men argumentasjonen i avhandlingen er ganske besnærlig, og den er for så vidt heller ikke ny. På Nordisk Juristmøte i 1937 argumenterte Stephan Hurwitz for at journalister burde kunne "autoriseres af Rets- og Politimyndighederne som Rets- og Politireferenter og dermed erholde en Fortrinsberettigelse til Overværelse af Retsforhandlinger og en særlig Adgang til Informationer fra politiets side".²⁹ Det er unektelig et paradoks at det ikke stilles kompetansekrav til en watchdog-journalist som skal være i stand til å avsløre forhold av offentlig interesse i et mer og mer komplisert samfunn og utøve en vesentlig oppgave for demokratiet. En journalist kan være kunnskapsløs om juss, politikk, historie, økonomi og menneskerettigheter, han kan være alkoholisert, dement, konkurs og under strafferettslig etterforskning uten at dette er til hinder for yrkesutøvelsen. Et krav om autorisasjon er likevel en form for institusjonalisering som står i sterk opposisjon til den bortimot mytiske forestillingen om en fri presse, vil være særdeles vanskelig å realisere, og det ligger uansett neppe innenfor kriminalistenes arbeidsfelt å kjempe for et slikt krav.

Ansvarligheten til watchdog-journalistene kan også bedres gjennom *presse-etisk opprustning*, en strategi som på sett og vis innebærer at så vel kriminalister som jurister i alminnelighet trekker seg tilbake fra arenaen. I Norge har det presse-etiske systemet liten tillit blant jurister. I den ovenfor nevnte *Big Brother-saken* refererer Høyesterett til avgjørelsen fra Pressens Faglige Utvalg (PFU), som kom til motsatt resultat i saken, som en avgjørelsen retten ikke kunne vektlegge.³⁰ På den annen side har Pressens Faglige Utvalg heller ingen tillit til jurister. Pressen peker selv ut representanter for allmennheten i utvalget, og det skal være en uskreven regel at disse ikke må ha juss som levebrød.³¹ Det er ingen god løsning å søke tilflukt i det presse-etiske systemet for å bedre individets stilling. For ytringer Europadomstolen finner har "offentlig interesse" og som fremsettes i et massemedium, er det kanskje likevel en av de få løsningene som lar seg forene med konvensjonskravene til ytringsfrihet i en demokratisk rettsstat. Så lenge Europadomstolen fastholder at aktsomhetsnormen og presisjonsnivået til journalistenes faktiske ytringer først og fremst må måles ut fra "the ethics of journalism",³² er kan hende den mest realistiske strategi å ta etiske klageorganer på større alvor, og forsøke å bidra til å forbedre denne typen kontrollfunksjon. Det er, kanskje dessverre, en oppgave kriminalister ikke kan avstå fra å engasjere seg i. Det største problemet i det norske systemet er at begrunnelsene i kjennelsene fra Pressens Faglige Utvalg

er uegnet til å gi veiledning for hvor grensene for akseptabel journalistisk atferd går, til det er presisjonsnivået altfor lavt.³³ Ingen har bedre presisjonskompetanse enn kriminalistene. Hvis presseetiske avgjørelser skal ha noen praktisk betydning, er kontinuerlig dialog mellom journalister og kriminalister både ønskelig og nødvendig. Mulighetene for en slik dialog kan synes begrenset, men det skal ikke glemmes at heller ikke pressepessimisme er et nytt fenomen. I 1886 trakk journalisten W. T. Stead følgende hjertesukk i sin artikkel om journalistikk som demokratisk styreform:

"The future of journalism depends almost entirely upon the journalist, and at present the outlook is not very hopeful. The very conception of journalism as an instrument of government is foreign to the mind of most journalists. Yet, if they could but think of it, the editorial pen is a sceptre of power..."³⁴

I erkjennelsen av at journalistikkens fremtid "almost entirely" avhenger av journalistene, ligger det en åpning for kriminalistene som, av hensyn til individvernet, ikke må oppgis.

Noter:

- ¹ W. T. Stead: "Government by journalism" *The Contemporary Review* 1886 s. 653-674 på s. 656.
- ² *Tønsberg Blad A/S og Haukom mot Norge*, dom av 1. mars 2007 (510/04).
- ³ *Bladet Tromsø mot Norge*, storkammerdom av 20. mai 1999 (21980/93) og *Nilsen og Johnsen mot Norge*, storkammerdom av 25. november 1999 (23118/93), *Bergens Tidende m.fl. mot Norge*, dom av 2. mai 2000 og *Tønsberg Blad A/S og Haukom mot Norge* 2007 op. cit.
- ⁴ Henry Mæland: *Ærekrenkelser*, Bergen 1986 s. 326-333 og Andenæs og Bratholm: *Spesiell strafferett*, Oslo 1996 (3. utgave) s. 166 og s. 199 flg. beskriver en rettsstilstand med begrensede muligheter for ansvarsfritak for mediene på grunnlag av "referatprivilegier" i helt spesielle situasjoner. Både storkammeravgjørelsen *Jersild mot Danmark*, dom av 23. september 1994 (15890/89) og *Bladet Tromsø mot Norge* op.cit. har vist at fritaksmulighetene for formidleren er atskillig videre.
- ⁵ Se Kyrré Eggen: *Ytringsfrihet*, Oslo 2002 s. 443 og Jon Wessel-Aas, Lov og Rett 2003 s. 421-426.
- ⁶ Etter omstendighetene krever EMD en "link" mellom verdistandpunktet og et underliggende faktum ("supportive facts"), se for eksempel *Feldek mot Slovakia*, dom av 12. juli 2001 (29032/95) § 86.
- ⁷ Se for eksempel *Nilsen og Johnsen mot Norge* 1999 § 50.
- ⁸ Se § 91.
- ⁹ *Thorgeirson mot Island*, dom av 25. juni 1992 (13778/88) § 65.
- ¹⁰ Dom av 19. september 2006 (42435/02).
- ¹¹ *Sunday Times mot Storbritannia*, plenumsdom av 26. april 1979 (6538/74).
- ¹² Retten til å motta informasjon, har i praksis ikke gitt krav på andre opplysninger enn dem opplysningsbesitteren er villig til å utlevere, se *Leander mot Sverige*, dom av 26. mars 1987 (9248/81) § 74, *Guerra m.fl. mot Italia*, storkammerdom av 19. februar 1998 (14967/89) § 53 og *Sirbu mot Moldova*, dom av 15. juni 2004 (73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 og 73973/01) § 18. I teorien utelukkes det ikke at et informasjonskrav kan bygges på artikkel 10, se van Dijk, van Hoof m.fl.: *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 4 utg. Antwerpen 2006 s. 787-788.

- ¹³ *Sunday Times mot Storbritannia* op. cit. § 65.
- ¹⁴ Se nærmere Julianne Schultz: *Reviving the Fourth Estate, Democracy, Accountability and the Media*, Cambridge 1998 s. 43 flg. om bakgrunnen for "investigative journalism" som presseideal.
- ¹⁵ Betegnelsen "Fourth Estate" stammer fra Lord Macaulys karakteristikk av reporterne på galleriet i det britiske underhuset. I 1852 utviklet redaktøren for *The Times*, John Thadeus Delane, begrepet til en journalistisk norm, se Julianne Schultz op. cit. s. 24-25.
- ¹⁶ Jfr. Julianne Schultz op. cit. s. 42-45.
- ¹⁷ Jfr. Robert Greens definisjon, se Julianne Schultz op.cit. s. 58.
- ¹⁸ Julianne Schultz op.cit. s. 50 flg.
- ¹⁹ Se nærmere om sammenhengen mellom begrepene "Fourth Estate", "Investigative Journalism" og "Watchdog-journalism" i Julianne Schultz op. cit. s. 15-68.
- ²⁰ Se for eksempel sentralenheten for domstolskommunikasjon i Storbritannia, Her Majesty's Courts Service, som ble opprettet i 2005 og har hjemmesiden <http://www.hmcourts-service.gov.uk/>. Norsk Høyesterett har hatt fast tilsatt informasjonsrådgiver siden 1997.
- ²¹ *Von Hannover mot Tyskland*, dom av 24. juni 2004 (59320/00) § 66.
- ²² Rt. 2007 s. 687.
- ²³ Se § 85.
- ²⁴ Se for eksempel *Lombardo m.fl mot Malta*, dom av 24. april 2007 (7333/06) § 61 med ytterligere henvisninger.
- ²⁵ *Tønsberg Blad* op. cit. § 87.
- ²⁶ Jfr. Nils Jareborg: *Kriminalisering som ultima ratio regis?* I Nils Jareborg: *Inkast i straffområdet*, Skrifter från Juridiska fakulteten i Uppsala 103, Uppsala 2006 s. 29-46.
- ²⁷ NOU 2002: 4 Ny straffelov s. 439-440.
- ²⁸ Herdis Thorgeirsdóttir: *Journalism Worthy of the Name, Freedom within the Press and the Affirmative Side of Article 10 of the European Convention on Human Rights*, The Raoul Wallenberg Institute Human Rights Library vol 21, Leiden 2005, se særlig s. 336-341.
- ²⁹ Stephan Hurwitz: *Lovgivingens stilling til pressens behandling af retssager, Överläggningsämne vid det sjuttonde nordiska juristmöte*, 1937 s. 123.
- ³⁰ Rt. 2007 s. 687 § 84.
- ³¹ Odd Raaum: *Dressur i pressen. Selvjustis i et internasjonalt perspektiv*, Oslo 2003 s. 63.
- ³² Se for eksempel *Pedersen og Baadsgaard mot Danmark*, storkammerdom av 17. desember 2004 (49017/99) § 78 og *Bladet Tromsø mot Norge* op. cit. § 58.
- ³³ Høyesterettsdommernes syn på kjennelsen fra Pressens Faglige Utvalg i *Big Brother-saken* er et godt eksempel på dette, se Rt. 2007 s. 687 § 84.
- ³⁴ W. T. Stead, *Government by journalism*, *The Contemporary Review* 1886 s. 653-674 på s. 661

Adresse:

Det juridiske fakultet
Universitetet i Bergen
Magnus Lagabøtes plass 1
Postboks 7806
NO – 5020 Bergen